

MALTA
**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA
ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tat-8 ta' Frar, 2016

Rikors Maħluf Numru: 805/14 LM

Peter Axisa (KI 804848M) f'ismu personali u għan-nom u in rappreżentanza tal-Bord Eżekuttiv ta' Ta' Qali Producers Group (Frott u Ħxejjex) kif ukoll għan-nom u in rappreżentanza tal-Bord Eżekuttiv ta' Ta' Qali Producers Coop. Ltd., għal kull interess li jista' jkollhom

vs

(1) Segretarju Permanenti fi ħdan il-Ministeru għall-Iżvilupp Sostenibbli, l-Ambjent u t-Tibdil fil-Klima li ssuċċeda għall-mansjonijiet tal-Ministeru għar-Rizorsi u Affarijiet Rurali

(2) Avukat Ġenerali

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ipprezentat fil-15 ta' Settembru, 2014 minn Peter Axisa f'ismu personali u għan-nom u in rappreżentanza tal-Bord Eżekuttiv ta' Ta' Qali Producers Group (Frott u Ħxejjex) kif ukoll għan-

nom u in rappreżentanza tal-Bord Eżekuttiv ta' Ta' Qali Producers Coop. Ltd. (minn issa "l-atturi") li permezz tiegħu wara li premettew li:

1. *Ta' Qali Producers Group (TQPG) hija għaqda ta' produttori (producer organization) li għiet imwaqqfa ai termini tal-Att dwar l-Għaqdiet tal-Produtturi, Kap. 447 tal-Liġijiet ta' Malta;*
2. *TQPG għiet reġistrata preliminarjament bin-numru wieħed (1) fir-reġistru nazzjonali tal-Producer Groups fit-22 ta' Settembru, 2005, hekk kif jidher fid-dokument anness u mmarkat Dok TQPG1 maħruġ mid-Direttur tal-Agricoltura, Anthony Mifsud;*
3. *Fid-9 ta' Diċembru 2011, TQPG ingħatat conditional recognition bħala Producer Organisation b'applikabilità mid-9 ta' Diċembru, 2010 għal perijodu ta' sena, hekk kif jidher mid-dokument anness u mmarkat Dok TQPG2;*
4. *TQPG bdiet topera fis-sena 2007 u l-operat tagħha kien jikkonsisti fil-marketing u promozzjoni tal-prodotti agrikoli lokali tal-membri tagħha. L-avvjament prinċipali ta' TQPG kien jikkonsisti fix-xiri tal-prodotti tal-membri tagħha bl-aħjar prezz tas-suaq, iżżid mark-up sabiex tagħmel tajjeb għall-ispejjeż amministrattivi, pagi u ħlasijiet ancillari, sabiex tkun tista' tbiegħ l-istess prodotti bi prezzijiet orħos lill-konsumatur;*
5. *TQPG bdiet topera mill-uffiċini tagħha ġewwa Ta' Qali, liema uffiċini kienu ġew mgħoddija mill-Gvern ta' Malta, senjatament il-Ministeru għall-Ambjent u l-Affarijiet Rurali (MRAE), liema fatt huwa xhieda tar-rieda tal-Gvern li jippromwovi l-bejgħ ta' prodotti agrikoli Maltin u sabiex jagħmel l-aħjar użu mill-fondi tal-Unjoni Ewropea;*
6. *Il-Gvern kien daħal f'management agreement ma' TQPG datat 3 ta' Mejju, 2006 (Dok TQPG3) sabiex jattwa din ir-rieda u jopera point of sale għall-prodotti tal-membri tal-TQPG, liema ftehim kien ġie mġedded għal 3 snin fis-sena 2011;*
7. *B'riżultat tar-reġistrazzjoni ta' TQPG mid-Direttur tal-Agricoltura bħala Producer Organisation, TQPG kkwalifikat għal finanzjament minn fondi tal-Unjoni Ewropea magħrufa bħala Value of Marketable Production (VMP) u fl-ewwel sena tal-operat tagħha, kienet ikkwalifikat għal €100,000 għal kull sena bejn l-2007 u l-2009; total ta' €300,000;*

8. TPQG setgħet tibbenefika wkoll għal fondi fil-massimu ta' €200,000 bħala de minimis aid, minn liema ammont attwalment ingħatat €96,000 ai termini tar-Regolament tal-Kummissjoni (EC) Numru 1998/2006 tal-15 ta' Diċembru, 2006 dwar l-applikazzjoni tal-Artikoli 87 u 88 tat-Trattat għall-Għajnuna de minimis;

9. Bejn 2007 u 2010, kif fuq spjegat, TQPG kienet ukoll attiva fil-bejgħ ta' prodotti agrikoli direttament lill-konsumatur, kemm minn Ta' Qali, kif ukoll sussegwentement, kriet ħwienet fil-Mosta u Bugibba, ħadet it-tmexxija ta' fruit and vegetable departments tal-LASCO (Zejtun) u Piscopo Cash and Carry (San Pawl il-Baħar), minn liema operazzjonijiet TQPG kellha introjtu (turnover) ta' ċirka €45,000 kull xahar. Minn dan l-introjtu kienu jithallsu l-membri ta' TQPG u suppliers oħra tal-istess TQPG;

10. Waħda mill-kundizzjonijiet imposti mir-Regolamenti tal-UE 1182/2007 u 2200/1996, kif ukoll l-Att dwar l-Għaqdiet tal-Produtturi, Kap. 447 hi li l-membri jkunu obbligati jbiegħu 80% tal-prodotti tagħhom tramite l-Producer Organisation li jkunu membri tiegħu, f'dan il-każ, TQPG;

11. Mill-bidu nett kien hemm interess qawwi mill-bdiewa sabiex jissieħbu fil-TQPG; fil-fatt 90 kienu saru membri; sussegwentement in-numru tela' għal 300 u għalhekk l-ammont ta' prodotti żdied;

12. Għalhekk, sabiex jiġu sodisfatti l-kundizzjonijiet li kienet topera taħthom TQPG intlaħaq ftehim mal-MRAE li kull bidwi iddikjara (Dok TQPG4) li ser idaħħal il-prodotti kollha l-Pitkalija f'isem TQPG biex dawn jinbiegħu minnha. Arranġament approvat mill-MRAE (Dok TQPG5);

13. Wara madwar sena minn meta beda jithaddem dan l-arranġament, il-pitkala kkontestawh mal-awtoritajiet konċernati. TQPG talbet lill-MRAE sabiex tagħti ruling fuq il-validità tal-arranġament;

14. MRAE informa lil TQPG li skont parir tal-Avukat Ġenerali l-arranġament kien validu. A bażi ta' din il-konferma l-arranġament baqa' l-istess u fil-fatt thallset il-VMP mill-paying agency għas-sena 2009;

15. Fil-2011, sar audit mill-Internal Audit and Investigations Department (IAID) vis-à-vis l-awtorità kompetenti, senjatament il-Ministeru għar-Riżorsi u l-Affarijiet Rurali (MARR) kif ukoll fir-rigward tal-Paying Agency ossia l-awtorità responsabbli għall-ħlas ta' fondi Ewropej;

16. Illi sussegwenti għall-audit, TQPG kienet giet infurmata verbalment li mill-audit, kien irrizulta li dan l-arrangament suriferit ma kienx konformi mar-regoli tar-Regolament tal-Unjoni Ewropea 1182/2007 u konsegwentement TQPG ma kinitx tikkwalifika iżjed għal VMP fir-rigward ta' prodotti agrikoli li kienu jiddaħħlu fil-pitkalija limitatament għal dawk il-prodotti li kienu jiddaħħlu fil-pitkalija għan-nom ta' TQPG skont id-dikjarazzjoni suriferita;

17. B'rizultat ta' din l-investigazzjoni tal-IAID, l-ammont ta' VMP li TQPG kellha tiegħu għas-sena 2010 gie mnaqqas b'cirka €70,000. In oltre, l-ammont rimanenti ta' €30,000 li kienet tikkwalifika għalih TQPG ma tħallasx u gie mnaqqas mill-ammont ta' €300,000, ossia l-ammont globali ta' VMP, li f'dak l-istadju l-Paying Agency kienet qed titlob li jiġu mħallsa lura bl-interessi;

18. Għalhekk TQPG minnufih tilfet €100,000 minn dak dovut lilha għas-sena 2010, minkejja li kien jirrizulta ampjament li l-awtorità kompetenti kienet approvat u onorat dan l-arrangament għat-tliet snin preċedenti. Kienu l-awtoritajiet kompetenti li approvaw dan il-modus operandi u jekk saru xi żbalji da parti tal-awtoritajiet kompetenti, ċertament ma kellhiex tbatl l-konsegwenzi tagħhom TQPG;

19. Bdew minnufih diskussjonijiet mal-MRRA, fejn din tal-aħħar kienet assigurat lil TQPG li l-flus dovuti kienu se jiġihallu stante li l-awtorità kompetenti assumiet ir-responsabilità ta' kwalunkwe tħlasijiet li kienu dovuti sa dak iż-żmien u li kellhom jiġu dovuti;

20. Sussegwentement għal din il-konferma, TQPG baqgħet għaddejja bl-operat tagħha bl-intendiment li fi żmien qasir, kellhom jiġihallu lilha l-ammonti dovuti. Bil-kontra ta' dak imwiegħed, iżda, il-fondi ma tħallsux u fis-sena 2012, b'rizultat ta' nuqqas ta' likwidità, TQPG kienet kostretta tittermina l-arrangamenti li kellha mas-supermarkets LASCO u Piscopo Cash & Carry minħabba li l-bdiewa membri ma komplewx jissupplixxu u jbiegħu il-prodotti tagħhom tramite TQPG għaliex ma kinux qegħdin jiġihallu. It-terminazzjoni ta' dawn l-arrangamenti kompli jitfa' aktar problemi finanzjarji fuq TQPG;

21. Wara xhur ta' negozjati u wegħdiet ma' diversi nies ta' awtorità, Dr Christopher Ciantar, li dak iż-żmien kien jokkupa l-kariga ta' Segretarju Permanenti fi ħdan l-imsemmi Ministeru, permezz ta' email mibgħut lil TQPG datat 16 ta' Settembru, 2012 (Dok TQPG6) ippropona ftehim konsistenti f'sitt klawżoli, li sussegwentement gie aċċettat minn TQPG kif

jirrizulta mill-email tas-17 ta' Settembru, 2012 mibgħuta minn TQPG lil Dr. Ciantar, li min-naħa tiegħu irrikonoxxa l-email ta' TQPG u ta struzzjonijiet biex TQPG tipproċedi bl-eżekuzzjoni tal-ftehim milħuq bejn il-partijiet;

22. *Il-Gvern beda jonora dan l-arranġament billi ħallas lill-bdiewa membri ta' TQPG dak li kien dovut lilhom skont klawżola 3 tal-ftehim milħuq permezz tal-iskambju bejn is-16 u 17 ta' Settembru, 2012 u min-naħa tagħha, TQPG bdiet hija wkoll tonora l-ftehim milħuq billi waqqfet it-Ta' Qali Producters Cooperative (TQPC) li assumiet id-djun ta' TQPG;*

23. *Minkejja l-ftehim imsemmi, il-Gvern ma kompliex jonora dan il-ftehim bir-rizultat li TQPG sabet ruħha f'xifer il-falliment u f'diversi problemi oħra derivanti mill-fatt li l-Gvern ma ħallasx dak kollu li kien dovut lil TQPG ai termini tal-ftehim.*

24. *Dan l-aġir ikkawża lil TQPG danni finanzjarji kbar u sal-lum hemm diversi kredituri ta' TQPG għadhom ma tħallsux;*

25. *Fis-sena 2011, wara li kienet saret verifika għal ċertifikazzjoni fuq pagamenti li saru lill-Producer Groups/Organisations għas-sena 2010, il-Paying Agency iddeċidiet li tagħmel eżerċizzju biex jiġu kkalkulati mill-ġdid il-pagamenti li kienu ħarġu lil dawn il-benefiċċjarji u b'hekk ġew riveduti l-kalkoli għall-għajnuna li kienu jkopru s-snin finanzjarji preċedenti. Minn dan l-eżerċizzju ħareġ li TQPG allegatament kellha tagħti lura ammont sostanzjali ta' flus;*

26. *Fis-16 ta' Jannar, 2013, il-kap tal-Paying Agency talab ir-rifużjoni tal-ammonti mħallsa lil TQPG bl-interessi, total ta' €366,966.31 fuq il-premessa li TQPG ma kinitx osservat il-kundizzjonijiet li a bażi tagħhom kienet irċeviet l-istess ammonti;*

27. *Fil-10 ta' Marzu, 2014 il-kap tal-Paying Agency ipprezenta ittra uffiċjali kontra TQPG permezz ta' liema talab ir-rifużjoni tal-ammonti kollha mħallsa lil TQPG li allegatament ma kinitx eliġibbli għalihom;*

28. *Iktar kmieni fl-2004 il-Gvern u/jew l-awtorità kompetenti qatgħu il-provvista tal-elettriku tal-fond ta' TQPG ġewwa Ta' Qali bil-konsegwenza li TQPG ma baqatx iktar f'pożizzjoni li topera mill-maħzen tagħha ġewwa Ta' Qali u sabet ruħha fi stat ta' impossibbiltà li tissana s-sitwazzjoni finanzjarja prekarja li ġjà kienet tinsab fiha;*

29. *Ir-rikorrenti kemm personalment kif ukoll TQPG u TQPC sofrew, qegħdin isofru u ser ikomplu jsofru danni konsegwenza tal-inadempjenza tal-Gvern u l-awtoritajiet kompetenti l-oħra meta ma komplewx jonoraw il-ftehim milħuq ma' TQPG.*

Għalhekk l-atturi talbu lil din il-Qorti sabiex:

1. *Tiddikjara li l-ftehim milħuq bejn TQPG u l-intimati jew min minnhom fl-4 ta' April, 2008 rigwardanti l-arranġamenti ta' outsourcing kienu validi u enforzabbli;*
 2. *Tiddikjara li l-ftehim milħuq bejn is-16 u 17 ta' Settembru, 2012 bejn l-intimati jew min minnhom u TQPG kien wieħed validu u inforzabbli;*
 3. *Tiddikjara li l-intimati jew min minnhom, bl-aġir doluż u/jew negligenti tagħhom ma komplewx jonoraw dan il-ftehim milħuq bi preġudizzju serju għad-drittijiet u l-interessi tar-rikorrenti jew min minnhom;*
 4. *Tiddikjara li l-intimati jew min minnhom, responsabbli għad-danni kollha sofferti mir-rikorrenti jew min minnhom, li qegħdin isofru u għad jistgħu jsofru b'riżultat tal-inadempjenza tal-intimati jew min minnhom mal-obbligi assunti permezz tal-ftehim milħuq bejn il-kontendenti;*
 5. *Tillikwida d-danni sofferti mir-rikorrenti jew min minnhom, okkorrendo bin-nomina ta' periti nominandi*
 6. *Tikkundanna lill-intimati jew min minnhom għall-ħlas lir-rikorrenti jew min minnhom tal-ammonti kollha dovuti kif ukoll għad-danni sofferti hekk kif likwidati.*
- Bl-ispejjeż inkluzi tal-ittri uffiċjali tal-12 u 14 ta' Marzu, 2014.*

Rat ir-Risposta Maħlufa tas-**Segretarju Permanenti fi ħdan il-Ministeru għall-Iżvilupp Sostenibbli, l-Ambjent u t-Tibdil fil-Klima** u tal-**Avukat Ġenerali** (minn issa "il-konvenuti") ipprezentata fit-22 ta' Ottubru 2014, maħlufa minn Joseph Caruana, Segretarju Permanenti fi ħdan il-Ministeru għall-Iżvilupp Sostenibbli, l-Ambjent u t-Tibdil fil-Klima fejn ingħad:

Fl-ewwel lok kwalunwke riferenza li saret mir-rikorrenti u li qiegħda ssir mill-esponenti rigward ta' Ta' Qali Producers Group (Frott u Hxejjex) qiegħda tittieħed mill-esponenti li hija l-istess bħal riferenza għal Ta' Qali Producers Group (Fruits and Vegetables) u jekk dan mhux il-kaz ir-rikorrenti għandhom jiddikjaraw dan, bl-esponenti jirriżervaw minn issa li jqajmu eċċezzjonijiet ulterjuri jekk jiġi dikjarat dan;

U komplew b'għadd ta' eċċezzjonijiet li l-ewwel tlieta minnhom huma dawn:

- 1. L-azzjoni istitwita fir-rigward ta' Ta' Qali Producers Group hija nulla, irritwali u improponibbli stante illi ai termini tal-istatut tal-istess Ta' Qali Producers Group ir-rappreżentanza legali u ġuridika tal-istess grupp hija vestita fi tliet persuni konguntament b'mod li wieħed ma jistax jaġixxi mingħajr l-ieħor;*
- 2. Ta' Qali Producers Group m'għadiex rikonoxxuta bħala għaqda tal-produtturi ai termini tal-Att dwar l-Għaqdiet tal-Produtturi, Kap. 477 u għaldaqstant ir-rikorrent Peter Axisa irid jiddikjara x'tip ta' entità hija Ta' Qali Producers Group u jeħtieġ li jiġib prova li tali entità għadha teżisti;*
- 3. Ta' Qali Producers Coop Ltd mhijiex kumpanija reġistrata mar-Registratur tal-Kumpanniji fi ħdan il-Malta Financial Services Authority (MFSA) u għaldaqstant la għandha l-locus standi neċessarju sabiex tkun tista' tippromovi l-proċeduri odjerni u lanqas jista' r-rikorrent Peter Axisa jidher f'isimha u l-istess Peter Axisa mhuwiex għalhekk Direttur vestit bir-rappreżentanza ġudizzjarja. Għalhekk l-azzjoni odjerna, kif intavolata fil-konfront tagħha (recte: tagħhom), hija improponibbli u għandha tiġi dikjarata tali minn dina l-Qorti.*

Rat id-dokumenti esebiti u x-xhieda prodotti mill-partijiet.

Semgħet it-trattazzjoni tal-abbli avukati difensuri tal-partijiet dwar l-ewwel tliet eċċezzjonijiet tal-konvenuti.

Rat il-verbal tagħha fl-udjenza tat-30 ta' Novembru, 2015 li permezz tagħha ħalliet il-kawża għas-sentenza fuq l-ewwel tliet eċċezzjonijiet għal-lum.

Ikkunsidrat:

Illi jirriżulta li, tabilhaqq, huwa minnu dak li ġie eċċepit mill-konvenuti, li la Ta' Qali Producers Group u lanqas Ta' Qali Producers Coop Ltd. mhuma regolarment irreġistrati mal-awtoritajiet kompetenti skont il-liġi partikolari li tirregolahom, almenu mhux fil-mument tal-ftuħ ta' din il-kawża u matul is-smiġ tagħha sal-lum.

Tqum għalhekk il-kwistjoni jekk jisgħux dawn iż-żewġ entitajiet jitqiesu bħala persuni ġuridiċi, u, jekk mhumiex, dawn għandhomx il-kapaċità ġuridika li jiftħu kawża.

Barra mill-persuni fiżiċi, il-Kodiċi Ċivili (Kap. 16) jagħraf, bħala sugġetti tad-dritt, il-persuni ġuridiċi. Dan jagħmlu proprju permezz tal-ewwel dispożizzjoni tiegħu (l-Artikolu 1A) eżatt wara l-Artikolu 1 li jgħammed lill-istess Kodiċi billi jagħtih isem: "It-titolu ta' dan il-Kodiċi hu Kodiċi Ċivili".

Illi l-Artikolu 1A tal-Kap. 16 ġie miżjud permezz tal-Att numru XII.2007.02 u għalhekk id-dispożizzjonijiet tiegħu fir-rigward tad-definizzjoni ta' x'inhom "persuna" għandhom biss tmien (8) snin f'Kodiċi li għandu l-oriġini tiegħu fl-Ordinanza VII tal-1868 u li għalhekk għandu l-età ta' 147 sena – kwazi seklum u nofs.

L-Artikolu 1A jaqsam il-persuni f'dawk fiżiċi u dawk ġuridiċi, u jagħmar li filwaqt li tal-ewwel huma regolati bit-Titoli I sa VIII tal-Ewwel Ktieb tal-Kodiċi, il-persuni ġuridiċi huma regolati bit-Tieni Skeda tal-istess Kodiċi. L-istess Artikolu 1A itemm jgħid li "persuni ġuridiċi jgawdu l-istess drittijiet u setgħat li jappartjenu lil persuni

fiziċi ħlief dawk li huma esklużi bin-natura tagħhom stess, bl-att kostituttiv tagħhom, jew b’dispożizzjoni espressa tal-liġi”.

Illi l-personalità ġuridika huwa l-istatus mogħti bil-liġi lil entità li hija stabbilita għal għan legali mfisser bil-miktub fi strument li joħloqha. L-Iskeda tagħti definizzjoni netta u skjetta ta’ “persuna ġuridika”: ċjoè persuni ġuridiċi huma organizzazzjonijiet li jkollhom personalità ġuridika, li tinkiseb permezz tal-għarfien formali mill-Istat permezz ta’ att speċifiku ta’ għarfien.¹ Għall-fini tal-Iskeda, organizzazzjoni tfisser universalità ta’ persuni li jassoċjaw ruħhom jew universalità ta’ beni li huma approprijati biex jinkiseb għan legali li jkollha forma rikonoxxuta mil-liġi, u li tista’ tkun persuna ġuridika skont il-liġi.²

Għalhekk għat-twaqqif ta’ kwalunkwe għaqda ġdida iddotata b’personalità ġuridika, mhux biżżejjed il-volontà ta’ għadd ta’ persuni li jridu joħolqu għaqda flimkien. Irid ikun hemm ukoll it-timbru uffiċjali – u għalhekk ta’ approvazzjoni – uffiċjali tal-Istat.

B’danakollu, din il-ħtieġa ta’ sigill mill-awtoritajiet statali ma tistax tmur kontra l-jedd fundamentali ta’ assoċjazzjoni. “Ħadd ma għandu jiġi mfixkel fit-tgawdija tal-libertà tiegħu ta’ għaqda u assoċjazzjoni paċifika, jiġifieri, id-dritt tiegħu li jingħaqad paċifikament u liberament u jassoċja ma’ persuni oħra u b’mod partikolari li jiffirma jew jappartjeni lil *trade union* jew *unions* jew assoċjazzjonijiet oħra għall-protezzjoni tal-interessi tiegħu”.³

¹ Regolament 3(1).

² Regolament 1(1).

³ Artikolu 42(1) tal-Kostituzzjoni.

Dan il-jedd isib limitu biss fi provvedimenti li jkunu raġonevolment meħtieġa fl-interess tad-difiża, sigurtà pubblika, ordni pubbliku, moralità jew deċenza pubblika, jew saħħa pubblika; jew sabiex jiġu protetti d-drittijiet jew libertajiet ta' persuni oħra; jew li jimponi restrizzjonijiet fuq uffiċjali pubbliċi, u ħlief safejn dak il-provvediment jew, skont il-każ, il-ħaġa magħmula skont l-awtorità tiegħu hija murija li ma tkunx ġustifikabbli raġonevolment f'soċjetà demokratika. Huwa biss fil-parametri ta' dawn il-limiti imposti mill-Kostituzzjoni li l-Istat jista' jirrifjuta li jagħti l-għarfien lil xi għaqda.

Illi b'danakollu, l-għaqda ta' persuni flimkien hija impuls li jtendi li jirreżisti l-kontroll tal-Istat anke meta dan jaġixxi entro dawn il-parametri.

“Il fenomeno dell’associazione non è essenzialmente legato al conseguimento della persona giuridica. L’associazione può esistere ed operare pur senza costituirsi come ente riconosciuto. Il fenomeno dell’associazione, anzi, si manifesta in tutta la sua importanza sociale al di fuori del riconoscimento. Il riconoscimento comporta pur sempre un controllo dell’autorità governativa e le associazioni più gelose della loro libertà tendono a rifiutarlo. Basti pensare ai partiti politici ed ai sindacati che si presentano volutamente nella veste di associazioni non riconosciute pur esprimendo le massime forze sociali del Paese”.⁴

Illi l-legiżlatur għalhekk jirregola, u allura jagħraf, lil għaqdiet li mhumiex reġistrati minkejja li ma jagħrafhomx bħala persuni ġuridici.

Illi organizzazzjoni mhux reġistrata hija organizzazzjoni li jkollha forma rikonoxxuta mil-liġi, li hija kostitwita bi strument bil-miktub u li, waqt li tista' tiġi reġistrata skont l-Iskeda jew xi liġi oħra speċjali, mhijiex

⁴ C. Massimo Bianca, Diritto Civile, Vol. I, La Norma Giuridica – I Soggetti – 2a edizione, Milano, 2002 para 246.

hekk registrata.⁵ L-istrument bil-miktub li jistabbilixxi organizzazzjoni mhux registrata għandu jkun fih, taħt piena ta' nullità dikjarazzjoni espressa tal-għan jew l-għanijiet speċifiċi li għalihom giet stabbilita l-organizzazzjoni, liema għanijiet għandhom jinftiehm u b'mod ristrett.⁶

Illi għalkemm mingħajr personalità ġuridika, organizzazzjoni mhux rikonoxxuta hija enti ġuridiku iddotat b'kapaċità ġuridika generali.⁷ Fl-ordinament ġuridiku, biswit il-persuna fiżika hemm destinatarij oħrajn tan-normi, ċjoè l-enti ġuridiċi. Dawn huma organizzazzjonijiet li għandhom kapaċità ġuridika, fi kliem ieħor l-idoneità li jkunu titolari huma nfushom ta' drittijiet u dmirijiet, u huma, bħal organizzazzjonijiet rikonoxxuti u bħall-persuni fiżiċi, suġġetti tad-dritt.

Is-sogġettività hija l-kwalità ta' suġġett ġuridiku, ċjoè l-kwalità li tiddermina min hu ġuridikament kapaċi, u bħala tali jieħu sehem fl-ordinament ġuridiku. Il-fatt li enti hija suġġett tad-dritt ifisser li skont il-liġi hija l-enti stess li tkun parti f'rapporti ġuridiċi. Għalhekk, jekk enti tikkuntratta debitu, dan id-debitu huwa tal-enti li tagħmel tajjeb għalih bil-patrimonju tagħha. Minbarra l-enti jistgħu ukoll ikunu responsabbli persuni fiżiċi, imma f'każ bħal dan tkun responsabilità b'żieda ma' dik tal-enti.

Illi skont id-dispożizzjonijiet tat-Tieni Skeda, entitajiet mhux rikonoxxuti jgawdu minn għarfien limitat u setgħat legali biex jiksbu l-għan speċifiku li għalih għew kostitwiti.⁸ Organizzazzjoni mhux

⁵ Regolament 13(1).

⁶ Regolament 13(2).

⁷ Ara Fabricius, *Relativitat des Rechtsfahigkeit*, Munchen-Berlin, 1963, 10, 117.

⁸ Regolament 14.

reġistrata tista' tagħmel operazzjonijiet rigward proprjetà mobbli u immobbli u proprjetà oħra li tista' tiġi reġistrata, tista' tiftaħ kontijiet bankarji u tista' timpjega persuni u kuntratturi biex jipprovdu servizzi li tista' teħtieġ, strettament biex jinkisbu l-għanijiet espressi tal-organizzazzjoni.⁹ Din tista' wkoll tkun parti f'kuntratt f'isimha stess.¹⁰

Illi organizzazzjoni mhux rikonoxxuta għandha l-kapaċità proċesswali. Fi kliem ieħor tista' tħarrek u tiġi mħarrka f'għudizzju bħala enti ġuridiku u mhux bħala s-somma tal-membri tagħha. Tista' tħarrek f'isimha stess u hija rappreżentata mill-persuna li, skont l-istatut, mill-amministratur uniku jew, jekk ikun hemm aktar minn amministratur wieħed, minn żewġ amministraturi li jkunu".¹¹

Illi m'hemmx dubbju li Ta' Qali Producers Group għandu statut miktub kif ukoll ir-rekwiżiti l-oħrajn kollha biex jikkwalifika bħala organizzazzjoni mhux reġistrata. Dan jagħrfuh ukoll l-istess konvenuti li kkuntrattaw magħha kif ukoll baġtulha ittri ufficjali. Għalhekk din l-organizzazzjoni hija kapaċi toqgħod f'għudizzju, kemm bħala konvenuta kif ukoll bħala attriċi u għalhekk setgħet tiftaħ din il-kawża. Konsegwentement it-tieni eċċezzjoni hija insostenibbli indipendentement minn jekk il-TQPG hijiex, jew qatt giet, reġistrata jew le skont il-liġi applikabbli għaliha.

Illi skont l-affidavit ta' Peter Axisa, (fol. 118) kienet saret laqgħa ġenerali tal-TQPG li fiha kien hemm qbil, fost l-oħrajn, li tiġi mwaqqfa

⁹ Regolament 14(2).

¹⁰ Regolament 14(3).

¹¹Regolament 14(4). It-test Malti ta' dan is-sub-regolament fih nieqes il-kliem li jinsab fit-test bl-Ingliż "enjoys such power or in the absence of such appointment".

koperattiva bl-isem Ta' Qali Producers Coop. Ltd (TQPC), u li jingħata poter lill-bord tat-TQPC li jistralċja lill-istess TQPG.

Il-Bord tal-Koperattivi approva l-applikazzjoni għar-registrazzjoni ta' Ta' Qali Producers Coop Ltd. (TQPC) b'effett mid-29 ta' Jannar, 2013 bin-numru tar-registrazzjoni 114 (fol. 191, 192). B'email tat-30 ta' Jannar, 2013, l-Administrative Manager ta' The Cooperatives Board kiteb lil Axisa u "in the light of the recent developments and the subsequent approval of the Ta' Qali Producers Corp. Ltd", talbu iktar dokumentazzjoni. (fol. 230).

B'ittra tal-21 ta' Frar, 2014 is-Segretarja tal-Bord tal-Koperattivi infurmat lil Peter Axisa li r-registrazzjoni ta' TQPC qatt ma kienet ġiet iffinalizzata minħabba li ma osservatx il-kundizzjonijiet imposti u għalhekk il-koperattiva ma setgħetx tiġi registrata (fol. 193). Mistoqsi min hu l-bord eżekuttiv ta' Ta' Qali Producer Coop, Michael Axisa wieġeb "peress li qatt ma ltaqa' l-bord il-ġdid, il-koperattiva as such qatt ma ltaqgħet, allura m'hemmx kumitat as such" (a fol. 71).

Ġiet esebita *special resolution* tal-membri tal-Bord tat-TQPG (fol. 184) mhux iffirmata. Ma hemm l-ebda evidenza fil-proċess li ġie redatt xi statut tat-TQPC u aktarx li dan qatt ma nkiteb. Skont it-Tieni Skeda tal-Kodiċi Ċivili, "assoċjazzjoni ta' persuni jew l-appropriazzjoni ta' beni għal għan li ma jkunx bil-forma bil-miktub mhumieq rikonoxxuti għall-finijiet ta' din l-Iskeda".¹² Konsegwentement it-tielet eċċezzjoni sejra tiġi milqugħa.

¹² Regolament 13(3).

Illi ġew esibiti żewġ statuti, wieħed mill-konvenuti (Dok PS1 a fol. 44) intitolat “Statute of Ta’ Qali Producers Group (Fruit & Vegetables)” miktub bl-Ingliż u ieħor mill-atturi, intitolat “Artikoli ta’ Assoċjazzjoni (Statut) tal-Grupp tal-Produtturi bl-isem ta’ Ta’ Qali Producers Group (Frott u Hxejjex)” miktub bil-Malti. Il-kopja a fol. 89 (Dok. TPQG7) hija inizjalata mill-persuni fundaturi filwaqt li l-kopja fol. 44 mhijjex. Jidher li l-kopja vera hija dik a fol. 89 li saret wara li d-Dipartiment issuggerixxa, u l-fundaturi tal-Produtturi Group aċċettaw, xi emendi. Fit-TQPG, il-bord tad-diretturi mhux il-bord eżekuttiv. (fol. 71)

L-attur Peter Axisa jsostni li ġie awtorizzat jidher għan-nom ta’ TQPG permezz ta’ rizzoluzzjoni (fol. 86) skont l-Artikoli ta’ Assoċjazzjoni (Statut) tal-Grupp tal-Produtturi bl-isem ta’ Ta’ Qali Producers Group (Frott u Hxejjex)(fol. 89) li klawżola 6 tiegħu tvesti r-rappreżentanza legali u ġudizzjarja “fi 3 membri tal-Bord Eżekuttiv... Tali ħatra tar-rappreżentanti legali u ġudizzjarji tkun tidher f’dokument *ad hoc* illi fih ikollu l-ismijiet tat-tliet membri tal-Bord hekk maħtura flimkien mal-firma tal-membri kollha tal-Bord. Tali dokument għandu jiġi datat u anness ma’ dan l-istatut u jiġi mmarkat bħala “Dok RL” u jikkostitwixxi parti integrali minn dan l-istatut” (ara fol. 94).

Permezz tad-dokument a fol. 86, “pursuant to Clause 6 and Dok. RL annexed to the Statute of the Association the three persons vested with the legal and judicial representatives (recte: representation) of the Association are: Mr Axisa, Mr, Farrugia, and Mr Gauci” li f’laqgħa bejniethom tal-20 ta’ Frar, 2014 ħatru lil Peter Axisa biex jiftaħ kawżi għan-nom tal-assoċjazzjoni. Dok RL baqa’ ma ġiex esibit. Skont il-verbal fl-udjenza tat-18 ta’ Marzu, 2015 (a fol. 212) dan id-dokument

li kien intbagħat flimkien mal-istatut, la kien fil-pussess tal-attur u lanqas tad-Dipartiment.

Skont it-Tieni Skeda, organizzazzjoni mhux reġistrata “tista’ tħarrek f’isimha stess u hija rappreżentata mill-persuna jew persuni li jkunu amministraturi skont l-istatut”.¹³ Issa skont l-Artikolu 181A(1) tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili, “Meta tiġi preżentata skrittura minn jew kontra korp li jkollu personalità ġuridika distinta, ikun biżżejjed li wieħed inizzel isem dak il-korp.”

Fil-każ ta’ Ta’ Qali Producers Group u Ta’ Qali Producers Coop Ltd, isimhom huwa mniżżel fl-okkju u huwa ċar – u dan huwa implicitament aċċettat anke mill-konvenuti – li huma dawn li qegħdin jistitwixxu din il-kawża flimkien ma’ Peter Axisa f’ismu personali. Għalhekk mhux ta’ ostaklu għal din l-azzjoni ċ-ċirkostanza li huwa biss l-istess Peter Axisa – u mhux ukoll iż-żewġ membri l-oħra tal-kumitat eżekuttiv ta’ Ta’ Qali Producers Group – li qiegħed jidher fl-okkju in rappreżentanza tal-istess Group.

Peter Axisa kkonferma wkoll, waħdu, bil-ġurament, ir-rikors promotur għan-nom tal-kumpannija. M’hemmx għalfejn jaħilfu iż-żewġ amministraturi l-oħrajn, inkwantu “Kull dikjarazzjoni, jew skrittura li għandha tinħalef skont il-liġi għandha, fil-każ ta’ korp li jkollu personalità ġuridika distinta, tinħalef mill-persuna jew persuni li jkollhom ir-rappreżentanza ġuridika ta’ dak il-korp jew minn kull segretarju tal-kumpannija jew minn kull persuna oħra li tkun awtorizzata bil-miktub minn dak il-korp sabiex tipprezenta atti

¹³ Regolament 14(4).

gudizzjarji f'ismu jew li jagħmel dikjarazzjoni, risposta g'uramentata jew skrittura bħal dawk imsemmija".¹⁴

Skont l-Artikolu 786A tal-Kap. 12, (introdott permezz ta' Att XXIV tal-1995) "Ma tistax tingħata l-eċċezzjoni tal-illegittimità kontra xi waħda mill-persuni msemmija fl-Artikolu 181A(2) fil-każ ta' korp li jkollu personalità ġuridika distinta".

Tqum il-mistoqsija jekk dawn id-dispożizzjonijiet japplikawx għal organizzazzjoni mhux reġistrata, billi huma jitkellmu fuq "korp li jkollu personalità ġuridika distinta" – ħaġa li skont it-Tieni Skeda, per definizzjoni organizzazzjoni mhux reġistrata hija propjru entità li m'għandhiex personalità ġuridika.

Fil-fehma ta' din il-Qorti, dawn id-dispożizzjonijiet tal-Kap. 12, li ġew introdotti fil-Kodiċi fil-1995 u allura qabel is-sena 2008 meta ddaħħlet it-Tieni Skeda fil-Kodiċi Ċivili, ma kinux, u ma setgħux, ikollhom l-istess tifsira ta' personalità ġuridika kif infissra fil-Kodiċi Ċivili. Li kienu jfissru kien li l-entità ġuridika tkun organizzazzjoni distinta mis-somma tal-membri tagħha u mhux sempliċi isem bħal xi *trade-name* li taħtu jkunu qed joperaw aktar minn persuna waħda. Għalhekk dawn id-dispożizzjonijiet għandhom japplikaw ukoll għal organizzazzjonijiet mhux reġistrati.

Wara kolloxx, fl-interpretazzjoni tal-liġi wieħed irid iżomm f'moħħu l-intenzjoni tal-leġiżlatur li jnaqqas il-każijiet ta' nullitajiet, kif immanifestata f'diversi emendi appożiti, inklużi dawk li l-Qorti

¹⁴ Artikolu 181A(2) Kap. 12.

għadha kif semmiet, fil-Kodiċi ta' Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili. Hekk titlob ix-xjenza ġuridika, li hija l-għarfien ordnat u razzjonali tad-dritt. Wara kollox, kif enfasizzat il-Qorti tal-Kassazzjoni Taljana, organizzazzjoni mhux rikonoxxuta, għalkemm priva minn personalità ġuridika,

*“è un centro di imputazione di situazioni giuridiche e, quindi, un soggetto di diritto distinto dagli associate avente un proprio patrimonio e una propria capacità sostanziale e processuale”.*¹⁵

Għalhekk l-ewwel eċċezzjoni ma timmeritax li tkun milqugħha.

Illi waqt is-smiġħ tal-kawża l-konvenuti rrilevaw li persuna ħatja ta' reat kriminali ma tistax tkun membru tal-Producers Group u allura wisq inqas tista' tirraprezentaha. A fol. 203 giet esibita sentenza tal-Qorti tal-Appell Kriminali deciża fl-24 ta' Frar, 2014 - Il-Pulizija vs Peter Axisa li fiha l-attur ġie misjub ħati talli ma ħallasx bolli tal-impjegati fi żmien meta l-għaqda ma kelliex fondi. Izda din il-Qorti tqis li din hija materja interna tat-TQPG u inoltre ma gietx imqanqla bħala eċċezzjoni.

Decide:

Għar-ragunijiet suesposti, tiċhad l-ewwel u t-tieni eċċezzjoni, filwaqt li tilqa' t-tielet eċċezzjoni.

Spejjeż riżervati għall-ġudizzju finali.

¹⁵ Mogħtija fit-3 ta' Lulju, 1959, numru 2119, riportata fil-*Foro Italiano*, 1960, I, 1780,

Moqrija

-----TMIEM-----